

Шевелуха Марія, студентка
навчальної групи ЮД-541
Юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник: завідувач
кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Орел Юрій Вікторович,
кандидат юридичних наук, доцент

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОПРОЕКТУ ПРО КРИМІНАЛЬНІ ПРОСТУПКИ

Суттєво оновити кримінальне законодавство і привести його у відповідність до нових суспільних реалій дозволило прийняття у 2001 році нового Кримінального кодексу України, а внесення змін до Кодексу на підставі Законів України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо гуманізації кримінальної відповідальності» від 15 квітня 2008 року, «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності» від 15 листопада 2011 року стало продовженням політики держави з гуманізації кримінального права. В наслідок цих змін був підготовлений і проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо запровадження інституту кримінальних проступків». [2; 3]

Активне обговорення цього питання розпочалося після прийняття Концепції про реформування чинного кримінального та адміністративного законодавства шляхом поділу кримінальних діянь на кримінальні проступки та злочини. Зокрема, загальні засади запровадження цього інституту досліджували у своїх працях О.А. Банчук, В.К. Грищук, І.П. Голосніченко, Н.О. Гуторова, О.О. Кашкаров, О.Д. Кос, В.Г. Лукашевич, Л.Г. Матвеева, М.І. Хавронюк, П.Л. Фріс та інші вчені. Однак ще до тепер єдиної політики у запровадженні цього інституту не вироблено. Готуючи проект Закону на сам перед керувалися ідеєю реалізації державної політики із гуманізації кримінальної відповідальності, наслідком якої повинно стати суттєве зменшення кількості судимих осіб і осіб, які позбавлятимуться волі.

Запровадження кримінального проступку – є перспективним напрямком вдосконалення кримінального законодавства України, тому правники схильні до думки про необхідність виділення кримінального проступку, як

окремого виду кримінального правопорушення. В цьому питанні є наступні аргументи на користь запровадження такого: 1) перетворення окремих нетяжких злочинів за які не передбачено покарання у виді позбавлення волі у кримінальні проступки; 2) поділ кримінальних правопорушень на злочини та проступки враховуватиме існування різних за ступенем суспільної небезпеки діянь; 3) застосовування спрощеної процедури розслідування, примирну процедуру та угоди про визнання вини, віднесення їх до справ приватного обвинувачення, що допоможе застосуванню більш простої та ефективної процесуальної форми розслідування та судового розгляду відповідної категорії справ; 4) органи кримінальної юстиції матимуть змогу зосередитись на розкритті тяжких та особливо тяжких злочинів при спрощеній процедурі розгляду окремих категорій справ кримінальних проступків [4, с.189-194; 5, с. 180-185; 6, с. 164-170; 7].

З метою узгодження положень КК України народними депутатами України на розгляд Верховної Ради України був внесений проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо введення інституту кримінальних проступків»(реєстр. № 1202 від 08 січня 2013 р.) [1].

Також важливими питаннями щодо запровадження інституту кримінальних проступків є:

- отримання обвинуваченими у вчиненні кримінальних проступків усіх процедурних прав і гарантій кримінального процесу, яких особи позбавлені в процедурі щодо адміністративних правопорушень. Але до таких осіб не можливо буде застосувати запобіжний захід у вигляді тримання під вартою;

- зменшення випадків неправомірного використання результатів адміністративного провадження при розслідування кримінальних справ. Зараз у провадженні щодо адміністративних порушень дозволено застосовувати велику кількість втручальних заходів (затримання особи, особистий огляд та огляд речей, вилучення речей і документів тощо) без належного судового контролю. А за допомогою цих дій можуть отримуватися докази, важливі для певного кримінального провадження. Запровадження кримінальних проступків суттєво скоротить об'єм втручальних заходів у адміністративному провадженні;

- гарантування судового захисту прав особи у справах про кримінальне обвинувачення (щодо конфіскації майна, виправних робіт, короткострокового арешту тощо) на підставі вимог статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Жоден інший державний орган, окрім суду, не може приймати рішення про застосування до особи зазначених покарань;

- необхідність додержання міжнародних зобов'язань України. Велика кількість міжнародних договорів передбачає необхідність встановлення кримінальної відповідальності за діяння, які за ступенем своєї небезпеки не можуть бути віднесені до категорії злочинів. Існування лише одного виду

кримінально-караних діянь (злочинів) змушує законодавця визнавати такі протиправні діяння тільки злочинами;

- залучення іноземного досвіду, де кримінальне законодавство більшості європейських країн передбачає декілька видів кримінально-караних діянь (злочин-проступок-порушення). В Європі давно дійшли висновку, що у сфері кримінального права не може бути лише одного різновиду караних діянь - злочину за їх небезпекою для суспільства, за ступенем покарання та правовими наслідками для покараної особи;

- врахування історичних традицій, згідно до яких кримінальне право Російської та Австро-угорської імперій, Польщі і Румунії, яке діяло на території нинішньої України, передбачало два види караних діянь - злочин і проступок.

В проекті Закону обрано найлогічніший спосіб доповнення чинного Кримінального кодексу відповідними положеннями загального та особливого характеру, які стосуються кримінальних проступків. Тим більше у переважній більшості європейських країн різновиди кримінально-караних діянь розміщуються в єдиному кодифікованому акті – Кримінальному кодексі.

Також у даному проекті Закону передбачено, що кримінальні проступки стануть поряд зі злочинами, як різновиди кримінальних правопорушень і каратимуться на підставі кримінального закону. У зв'язку із цим у КК України з'явиться 83 склади кримінальних проступків і із них 38 складів за допомогою перетворення окремих злочинів невеликої тяжкості на кримінальні проступки, що будуть виділені в окремий розділ (книгу).

У проекті Закону визначено, що:

- кримінальним проступком є діяння, за яке передбачене покарання у виді громадських робіт, або інше, більш м'яке покарання за винятком основного покарання у виді штрафу в розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

- незакінченим кримінальним проступком є готування до кримінального проступку та замах на кримінальний проступок – це ті діяння, які не тягнуть за собою кримінальної відповідальності.

- основним покаранням за вчинення кримінальних проступків є штраф. У разі неможливості сплати штрафу (частини штрафу) за вчинення кримінального проступку суд може змінити несплачену суму штрафу покаранням у виді громадських робіт із розрахунку одна година громадських робіт за один установлений законодавством неоподаткований мінімум доходів громадян.

Спеціалісти у цій галузі широко розвинули дискусію щодо з'ясування нагальної необхідності саме запровадження кримінального проступку. Особливо багато питань виникає при вирішенні проблеми співвідношення кримінального проступку, злочину і адміністративного делікту. А також розробки щодо його запровадження.

Так і надалі до кінця не вирішеними залишаються питання щодо визначення юридичної природи кримінального проступку, вирішення питання щодо критерію, за яким слід розмежовувати злочини, кримінальні проступки та адміністративні правопорушення тощо.

Зважаючи на вище зазначене, можна зробити висновок по те, що відповідно до Закону України «Про кримінальний проступок» - це є окремий нормативно-правовий акт, а не частина КК України.

Враховуючи все це – можна погодитися з думкою науковців, що Проект Закону України "Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо введення інституту кримінальних проступків» потребує доопрацювання.

Зазначені розбіжності у віднесенні тих або інших кримінальних правопорушень до кримінальних проступків, правил кваліфікації злочинів наголошують на потребі законодавчого врегулювання при розробці проекту Закону «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо запровадження інституту кримінальних проступків».

Список використаних джерел:

1. Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо введення інституту кримінальних проступків» (проект вноситься народним депутатом Швецем В. Д.) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=45306.
2. Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо гуманізації кримінальної відповідальності : Закон України від 15 квітня 2008 року // Відомості Верховної Ради України. — 2008. — № 24.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності : Закон України від 15 листопада 2011 року // Відомості Верховної Ради України. — 2012. — № 25.
4. Коліушко І. Б. Запровадження інституту кримінального проступку як необхідна складова реформи кримінальної юстиції в Україні / І. Б. Коліушко, О. А. Банчук // Кримінальний кодекс України 2001 року: проблеми застосування і перспективи удосконалення: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 13-15 квітня 2007р. : у 2-х ч. – Львів : Львівськ. держ. ун-т внутр. справ, 2007. – Ч. 1. – С. 189-194.
5. Лукашевич В. Г. Проблеми розбудови кримінального судочинства в контексті нової концепції реформування кримінальної юстиції України / В. Г. Лукашевич // Вісник Запорізьк. нац. ун-ту. – 2009. - № 1. – С. 180-185.
6. Навроцький В.О. Диференціація кримінальної відповідальності забаганка законодавця чи необхідність / В. О. Навроцький // Кримінальний кодекс України 2001р.: проблеми застосування і перспективи удосконалення. Диференціація кримінальної відповідальності : міжнародний симпозіум, (м.Львів 11-12 вересня 2009р.). – Львів : ЛьвДУВС, 2009. – С. 164-170.
7. Шостко О.Ю. Деякі питання забезпечення протидії організованій злочинності у проекті КПК України / О. Ю. Шостко // Боротьба з організованою злочинністю та корупцією (теорія і практика). – 2007. – № 17.